Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 23. aprila 2015*

„Predhodno odločanje — Direktiva 93/13/EGS — Nepošteni pogoji — Zavarovalna pogodba — Člen 4(2) — Presoja nepoštenosti pogodbenih pogojev — Izključitev pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe — Pogoj za jamčenje kritja obrokov pogodbe o nepremičninskem posojilu — Popolna nezmožnost za delo posojilojemalca — Nepriznanje tega jamstva v primeru ugotovljene zmožnosti opravljanja plačane ali neplačane dejavnosti“

V zadevi C-96/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Tribunal de grande instance de Nîmes (Francija) z odločbo z dne 26. februarja 2014, ki je na Sodišče prispela 28. februarja 2014, v postopku

Jean-Claude Van Hove

proti

CNP Assurances SA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, A. Ó Caoimh, sodnik, C. Toader (poročevalka), sodnica, E. Jarašiūnas in C. G. Fernlund, sodnika,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: V. Tourrès, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 9. decembra 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za CNP Assurances SA P. Woolfson in I. de Seze, odvetnika,

— za francosko vlado S. Menez, D. Colas in S. Ghiandoni, agenti,

— za Evropsko komisijo M. Owsiany-Hornung in M. van Beek, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: francoščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med J.-C. Van Hovom in družbo CNP Assurances SA (v nadaljevanju: CNP Assurances) zaradi domnevno nepoštenega pogoja, vključenega v zavarovalno pogodbo, ki se nanaša na opredelitev popolne nezmožnosti za delo v zvezi s kritjem, ki ga ta družba zagotavlja za obroke nepremičninskih posojil J.-C. Van Hova.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V devetnajsti in dvajseti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker za namen te direktive ocena [presoja] nedovoljenosti [nepoštenosti] ne sme biti opravljena pri pogojih, ki opisujejo glavni predmet pogodbe ali razmerje med kakovostjo in ceno dobavljenega blaga ali storitev; ker je kljub temu dovoljeno upoštevati glavni predmet pogodbe ter razmerje med ceno in kakovostjo pri oceni [presoji] dovoljenosti [poštenosti] drugih pogojev; ker da iz tega med drugim sledi, da v zavarovalniških pogodbah pogoji, ki jasno opredeljujejo ali omejujejo zavarovano tveganje in obveznost zavarovalnice, ne smejo biti predmet take ocene [presoje], če se take omejitve upoštevajo pri izračunu premije, ki jo plača potrošnik;

ker morajo biti pogodbe sestavljene v jasnem, razumljivem jeziku, ker mora potrošnik imeti možnost preučiti vse pogoje in ker mora v dvomu prevladati razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna“.

4 Člen 1(1) te direktive določa:

„Namen te direktive je približati zakone in druge predpise držav članic o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v pogodbah, sklenjenih med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom.“

5 Člen 3(1) navedene direktive določa:

„Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega [nepoštenega], če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

6 Člen 4 Direktive 93/13 določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost [nepoštenost] pogodbenega pogoja oceniti [presoditi] ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena [presoja] nedovoljenosti [nepoštenosti] pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

7 Člen 5 te direktive določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. V dvomu glede pomena pogoja, prevlada razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna. […]“

Francosko pravo

8 Člen L. 132-1, sedmi odstavek, zakona o varstvu potrošnikov, s katerim je v francosko pravo prenesen člen 4(2) Direktive 93/13, določa:

„Presoja nepoštenosti pogoja […] ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z določitvijo cene ali nagrade za prodano stvar ali opravljeno storitev, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

9 Člen L. 133-2 tega zakona določa:

„Pogodbeni pogoji, ki jih za potrošnike ali osebe, ki se ne ukvarjajo poklicno z zadevno dejavnostjo, določijo poklicno usposobljene osebe, morajo biti jasni in razumljivi.

V dvomu se pogodbeni pogoji razlagajo na način, ki je najugodnejši za potrošnika ali osebo, ki se poklicno ne ukvarja z zadevno dejavnostjo. […]“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

10 J.-C. Van Hove je julija 1998 z družbo Crédit Immobilier de France Méditerranée sklenil dve posojilni pogodbi v zneskih 340.000 francoskih frankov (FRF) (51.924 EUR) oziroma 106.556 FRF (16.244 EUR) z vračilom v mesečnih obrokih v zneskih 434,43 EUR do 31. marca 2016 oziroma 26,70 EUR do 31. marca 2017.

11 Ob sklenitvi posojilnih pogodb je pristopil k „skupinski zavarovalni pogodbi“ družbe CNP Assurances (v nadaljevanju: zavarovalna pogodba). S prvo določbo zavarovalne pogodbe je bilo zajamčeno kritje obrokov, „ki jih posojilojemalec dolguje sopogodbeniku v primeru smrti ali trajne in popolne invalidnosti ter 75-odstotno kritje obrokov v primeru popolne nezmožnosti za delo.“

12 Na podlagi druge določbe navedene pogodbe je „(1) zavarovanec popolnoma nezmožen za delo, če po preteku nepretrganega 90-dnevnega obdobja prenehanja opravljanja dela (karenčna doba) zaradi nesreče ali bolezni ne more opravljati nobene plačane ali neplačane dejavnosti“.

13 J. C. Van Hovu je bil 17. februarja 2010 predpisan bolniški dopust zaradi poslabšanja stanja, povezanega z nesrečo pri delu z dne 13. junija 2000. Njegovo zdravstveno stanje se je izboljšalo 17. oktobra 2005. Njegova trajna delna nezmožnost za delo je bila ocenjena na 23 %.

14 Dne 14. maja 2005 je imel operacijo fistule, ki mu je nastala zaradi nesreče pri delu. Kot datum okrevanja po operaciji je bil določen 4. november 2005, njegova trajna delna nezmožnost za delo pa je bila ocenjena na 67 %. Dne 3. avgusta 2007 mu je bila zaradi ponovitve vrtoglavic spet predpisana odsotnost z dela, ki je bila podaljšana do 22. februarja 2008.

15 Organ za socialno varnost je določil, da je od 1. januarja 2011 njegova trajna delna nezmožnost za delo 72-odstotna. Na podlagi te odločbe mu je bila priznana mesečna renta v višini 1 057,65 EUR.

16 Da bi se ugotovilo, kakšno kritje mora priznati družba CNP Assurances, je zdravnik, ki ga je določila ta družba, 18. junija 2012 pregledal J.-C. Van Hova. Ugotovil je, da njegovo zdravstveno stanje dopušča opravljanje prilagojene poklicne dejavnosti s krajšim delovnim časom. Družba CNP Assurances je J.-C. Van Hova z dopisom z dne 10. julija 2012 obvestila, da od 18. junija 2012 ne bo več krila zapadlih obrokov njegovih posojil. Z novim dopisom z dne 29. avgusta 2012 je zavrnitev plačila obrokov potrdila s pojasnilom, da mu njegovo zdravstveno stanje, čeprav nezdružljivo z opravljanjem prejšnjega poklica, omogoča opravljanje prilagojene poklicne dejavnosti, vsaj s krajšim delovnim časom.

17 J.-C. Van Hove je 4. marca 2013 pri predložitvenem sodišču vložil tožbo zoper družbo CNP Assurances. Primarno predlaga, naj se zlasti na podlagi določb zakona o varstvu potrošnikov ugotovi, da so pogoji v pogodbi, ki ga vežejo z družbo CNP Assurances in ki se nanašajo na opredelitev popolne nezmožnosti za delo, ter pogoji, pod katerimi se prizna jamstvo, nepošteni in naj se toženi stranki iz postopka v glavni stvari naloži kritje zneskov, ki jih od junija 2012 dolguje na podlagi zgoraj navedenih posojil.

18 J.-C. Van Hove v utemeljitev svojih predlogov trdi, da je pogoj v zavarovalni pogodbi, na podlagi katerega je kritje zavarovalnice pogojeno s popolno nezmožnostjo opravljanja kakršne koli plačane ali neplačane dejavnosti, nepošten, ker med strankama ustvarja znatno neravnotežje v škodo potrošnika. Trdi tudi, da je opredelitev popolne nezmožnosti oblikovana tako, da laični potrošnik njenega pomena ne more razumeti.

19 Družba CNP Assurances predložitvenemu sodišču v bistvu predlaga, naj zahtevek J.-C. Van Hova za kritje zavrne. Opredelitev popolne nezmožnosti za delo v smislu te pogodbe naj bi namreč, prvič, jasno in natančno pogojevala kritje s popolno nezmožnostjo za delo zadevne osebe. Trdi namreč, da J.-C. Van Hove od 18. junija 2012 ni več v položaju popolne nezmožnosti za delo v smislu navedene pogodbe, saj je zdravnik izvedenec, ki ga je imenovala, ocenil, da je zmožen opravljati prilagojeno poklicno dejavnost, in je njegovo dejansko delovno nezmožnost določil na 20 %. V zvezi s tem natančneje navaja, da so merila, ki se upoštevajo pri določitvi te stopnje, drugačna od meril, ki jih uporablja organ socialne varnosti. Drugič, navedeni pogoj naj ne bi mogel biti nepošten, ker se nanaša na predmet pogodbe, in naj ne bi ustvarjal znatnega neravnotežja v škodo tožeče stranke, saj so bili njeni obroki kriti več kot dve leti.

20 Predložitveno sodišče poudarja, da mora za rešitev spora, ki mu je predložen, ugotoviti, ali druga določba zavarovalne pogodbe pomeni nepošten pogoj.

21 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je kasacijsko sodišče v svoji nedavni sodbi razsodilo, da pogoj v zvezi z jamstvom v primeru začasne popolne nezmožnosti za delo, ki določa, da se zavarovancu v obdobju, v katerem zaradi zdravstvenega stanja začasno ne more opravljati nikakršne poklicne dejavnosti, izplačuje dnevno nadomestilo, in ki natančneje določa, da se mu dnevno nadomestilo izplačuje do dne, ko lahko ponovno začne opravljati kakršno koli poklicno dejavnost, opredeljuje glavni predmet pogodbe in spada na področje uporabe člena L. 132-1, sedmi odstavek, zakona o varstvu potrošnikov. Tribunal de grande instance de Nîmes tako meni, da bi bilo ob upoštevanju te sodbe določbo v zadevi, ki jo obravnava, mogoče na podlagi te določbe izključiti s področja uporabe pojma „nepošteni pogoj“.

22 Poleg tega, čeprav navedeno sodišče v nasprotju s trditvami J. C. Van Hova meni, da je besedilo te določbe, v skladu s katero je kritje v primeru popolne nezmožnosti za delo pogojeno s tem, da zavarovanec „ne more opravljati nobene plačane ali neplačane dejavnosti zaradi nesreče ali bolezni“, jasno in natančno, vseeno ne izključuje možnosti, da bi ta določba lahko spadala pod pojem „nepošteni pogoj“ v smislu Direktive 93/13.

23 To sodišče namreč meni, da ta določba z opredelitvijo pojma „popolna nezmožnost za delo“ opredeljuje pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za priznanje jamstva zavarovalnice. Vendar navedena določba tega jamstva ne priznava zavarovancu, ki je zmožen opravljati kakršno koli poklicno dejavnost, tudi neplačano. Navedeno sodišče pa meni, da je namen zavarovanja, kakršno je to v sporu, o katerem odloča, zagotoviti pravilno izpolnjevanje obveznosti posojilojemalca v primeru, da ta zaradi svojega zdravstvenega stanja ni več zmožen opravljati dejavnosti, s katero bi pridobil dohodke, potrebne za izpolnjevanje svojih obveznosti.

24 Ker naj bi bila posledica navedene določbe ta, da se posojilojemalcu ne prizna jamstvo v primeru popolne nezmožnosti za delo, če se ugotovi, da je zmožen opravljati poklicno dejavnost, čeprav mu ta ne omogoča pridobivanja nikakršnega dohodka, naj bi ta pogoj zavarovanju delno odvzemal njegov namen. Predložitveno sodišče zato meni, da bi bilo mogoče drugo določbo zavarovalne pogodbe presoditi tako, da ustvarja znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi strank v škodo potrošnika.

25 V teh okoliščinah je Tribunal de grande instance de Nîmes prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 4(2) Direktive [93/13] razlagati tako, da pojem pogodbenega pogoja, ki opredeljuje glavni predmet pogodbe, iz te določbe zajema pogoj v zavarovalni pogodbi za kritje obrokov, ki jih je treba plačati posojilodajalcu v primeru posojilojemalčeve popolne nezmožnosti za delo, na podlagi katerega se zavarovancu to jamstvo ne prizna, če se ugotovi, da je zmožen opravljati neplačano dejavnost?“

Vprašanje za predhodno odločanje

26 Najprej je treba spomniti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso sistem varstva, uveden z Direktivo 93/13, temelji na zamisli, da je potrošnik v razmerju do prodajalca ali ponudnika v podrejenem položaju glede pogajalske moči in ravni obveščenosti, zaradi česar pristopi k pogojem, ki jih je predhodno sestavil prodajalec ali ponudnik in na vsebino katerih ne more vplivati (glej zlasti sodbo Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, točka 48 in navedena sodna praksa).

27 Dalje, Direktiva 93/13 ob upoštevanju takega podrejenega položaja državam članicam nalaga določitev mehanizma, s katerim se zagotovi, da se lahko vsak pogodbeni pogoj, ki ni posamično dogovorjen, preizkusi z namenom presoje njegove morebitne nepoštenosti. V tem okviru mora nacionalno sodišče na podlagi meril iz členov 3(1) in 5 Direktive 93/13 ugotoviti, ali tak pogoj ob upoštevanju okoliščin, kakršne so v obravnavanem primeru, ustreza zahtevam dobre vere, uravnoteženosti in preglednosti, ki jih določa ta direktiva (glej sodbo Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 40 in navedena sodna praksa).

28 Enako velja, da čeprav je le predložitveno sodišče pristojno, da glede na okoliščine obravnavanega primera te pogoje opredeli, je Sodišče še vedno pristojno, da iz določb Direktive 93/13, v obravnavanem primeru iz določb njenega člena 4(2), izlušči merila, ki jih nacionalno sodišče lahko ali mora uporabiti pri presoji pogodbenih pogojev (sodba Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 45).

29 Predložitveno sodišče želi z vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da pomeni pogoj, ki je določen v zavarovalni pogodbi in je namenjen jamstvu za kritje obrokov posojil, ki so dolgovani posojilodajalcu, v primeru popolne nezmožnosti za delo posojilojemalca, in na podlagi katerega se temu zavarovancu tega jamstva ne prizna, če se ugotovi, da je zmožen opravljati plačano ali neplačano dejavnost, izjemo, določeno v tej določbi.

30 Iz člena 4(2) Direktive 93/13 izhaja, da presoja nepoštenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno oziroma nagrado na eni strani in opravljenimi storitvami oziroma blagom na drugi, če so pogoji oblikovani jasno in razumljivo.

31 Sodišče je že razsodilo, da je treba to določbo, glede na to, da določa izjemo od mehanizma vsebinskega nadzora nad nepoštenimi pogoji, kakor je določen v okviru sistema varstva potrošnikov, vzpostavljenega z Direktivo 93/13, razlagati ozko (glej sodbi Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 42, in Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 49).

32 Vprašanje predložitvenega sodišča je torej treba preučiti v tem okviru. Za odgovor na to vprašanje je treba preučiti, prvič, ali je pogoj, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, glavni predmet zavarovalne pogodbe, in drugič, ali je tak pogoj oblikovan jasno in razumljivo.

Pojem „glavni predmet pogodbe“

33 Pogodbene pogoje, ki ustrezajo pojmu „glavni predmet pogodbe“ v smislu člena 4(2) Direktive 93/13, je treba razumeti kot pogoje, ki določajo bistvene dajatve iz te pogodbe in ki ji kot taki dajejo bistvene značilnosti (glej v tem smislu sodbi Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, točka 34, ter Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 49). Pogoji, ki so v primerjavi s pogoji, ki določajo bistvo pogodbenega razmerja, pomožni, pa ne morejo biti zajeti s pojmom „glavni predmet pogodbe“ v smislu te določbe (sodbi Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 50, in Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 54).

34 V zvezi z vprašanjem, ali je pogoj glavni predmet zavarovalne pogodbe, je treba ugotoviti, prvič, da je v skladu s sodno prakso Sodišča za zavarovalno transakcijo značilno, da se zavarovalnica zaveže, da bo za zavarovanca v zameno za vnaprejšnje plačilo premije ob nastopu škodnega dogodka opravila storitev, ki je bila dogovorjena ob sklenitvi pogodbe (sodbe CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, točka 17; Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, točka 37, in Komisija/Grčija, C-13/06, EU:C:2006:765, točka 10).

35 Drugič, v zvezi pogodbenim pogojem iz zavarovalne pogodbe, sklenjene med ponudnikom in potrošnikom, je v devetnajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 navedeno, da pogoji, ki jasno opredeljujejo ali omejujejo zavarovano tveganje in obveznost zavarovalnice, ne smejo biti predmet take presoje, če so te omejitve upoštevane pri izračunu premije, ki jo plača potrošnik.

36 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče pojasnjuje, da zadevni pogodbeni pogoj vsebuje opredelitev pojma „popolna nezmožnost za delo“ in določa zahteve, ki morajo biti izpolnjene, da se posojilojemalcu prizna jamstvo za plačilo zneskov, ki jih dolguje na podlagi posojila. V teh okoliščinah ni mogoče izključiti, da tak pogoj omejuje zavarovalno tveganje in obveznost zavarovalnice ter določa glavno storitev zadevne zavarovalne pogodbe, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.

37 V zvezi s tem je Sodišče že opozorilo, da je treba pri preizkusu pogodbenega pogoja za to, da se ugotovi, ali spada pod pojem „glavni predmet pogodbe“ v smislu člena 4(2) Direktive 93/13, upoštevati naravo, splošno sistematiko in določbe pogodbe kot celote ter njene pravne in dejanske okoliščine (glej v tem smislu sodbo Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točki 50 in 51).

38 Zato mora predložitveno sodišče ob upoštevanju teh elementov odločiti, v kolikšni meri zadevni pogoj iz spora, ki ga obravnava, določa bistveni element pogodbe, v kateri je vsebovan, in ki kot tak določa njene bistvene značilnosti.

39 Če predložitveno sodišče ugotovi, da ta pogoj spada v glavni predmet te pogodbe, bo moralo preizkusiti tudi, ali je ponudnik navedeni pogoj oblikoval jasno in razumljivo (glej v tem smislu sodbo Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, točka 32, in sklep Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, točka 72).

Pojem „jasno in razumljivo oblikovanje“

40 Sodišče je že pojasnilo, da zahteve po preglednosti pogodbenih pogojev, določne v Direktivi 93/13, ni mogoče zožiti zgolj na njihovo formalno in slovnično razumljivost. Nasprotno, sistem varstva, uveden z Direktivo 93/13, temelji na ugotovitvi, da je potrošnik v razmerju do trgovca ali ponudnika v podrejenem položaju, med drugim tudi kar zadeva raven obveščenosti, zato je treba to zahtevo po preglednosti razlagati široko (glej v tem smislu sodbi Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točki 71 in 72, in Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 73).

41 Z vidika spoštovanja zahteve po preglednosti za potrošnika torej ni bistveno samo posredovanje podatkov glede pogojev njegovih zavez pred sklenitvijo pogodbe, ampak tudi seznanitev s posebnostmi mehanizma kritja obrokov, dolgovanih posojilodajalcu, v primeru posojilojemalčeve popolne nezmožnosti za delo ter povezanost tega mehanizma z mehanizmom, določenim v drugih pogojih, tako da lahko ta potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne ekonomske posledice izhajajo iz tega zanj. Za to gre, kadar se potrošnik na podlagi teh dveh vrst elementov odloča, ali se želi s sprejetjem pogojev, ki jih je trgovec ali ponudnik vnaprej oblikoval, z njim pogodbeno zavezati (glej po analogiji sodbe RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, točka 44; Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točki 70 in 73; in Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, točka 74).

42 Čeprav predložitveno sodišče v obravnavanem primeru meni, da je besedilo zadevnega pogoja jasno in natančno, hkrati navaja, da je mogoče izraz „opravljati […] plačane ali neplačane dejavnosti“ iz tega pogoja razumeti na več načinov. Poleg razlage družbe CNP Assurances, v skladu s katero je s tem izrazom mogoče tudi zavarovance, ki v času nesreče ali bolezni ne opravljajo plačane dejavnosti, šteti za popolnoma nezmožne za delo, pa ni izključeno, kakor je navedeno v točki 24 te sodbe in kot sta na obravnavi opozorili francoska vlada in Evropska komisija, da bi se navedeni izraz lahko razlagal tako, da se osebi, ki lahko opravlja kakršno koli dejavnost, ne bi priznalo kritje obrokov, ki jih ta dolguje svojemu sopogodbeniku, iz jamstva za primer nezmožnosti za delo.

43 Ugotoviti je treba, tako kot je to storila Komisija, da v obravnavanem primeru ni mogoče izključiti, da potrošnik pomena pogoja kljub temu, da je bil oblikovan slovnično pravilno – o čemer mora presoditi predložitveno sodišče – ni razumel.

44 Komisija namreč poudarja, da je bila zavarovalna pogodba sklenjena zato, da bi bil potrošnik zavarovan pred posledicami svoje morebitne nezmožnosti plačevanja mesečnih obrokov posojil. Zato je zadnjenavedeni lahko pričakoval, da pojem „plačana ali neplačana dejavnost“ iz zavarovalne pogodbe, vsebovan v opredelitvi popolne nezmožnosti za delo, zajema poklicno dejavnost, s katero bi, vsaj morebiti, lahko pridobil plačilo, ki bi zadoščalo za plačilo mesečnih obrokov njegovih posojil.

45 Kakor izhaja iz razprave na obravnavi, dodatne dvome glede jasnosti zadevnega pogoja povzročata izredna širina in nejasnost pojma „plačana ali neplačana dejavnost“ iz tega pogoja. Pojem dejavnosti, kakor poudarja Komisija, lahko namreč zajema vsako človeško opravilo ali delovanje, izvedeno za dosego nekega cilja.

46 V obravnavanem primeru, kakor ugotavlja francoska vlada v pisnih stališčih, se potrošnik v času sklenitve zadevne pogodbe ni nujno zavedal okoliščine, da pojem „popolna nezmožnost za delo“ v smislu pogodbe ne ustreza pojmu „trajna delna nezmožnost“ v smislu francoskega prava socialne varnosti.

47 Zato mora predložitveno sodišče glede posebnosti pogodbenega pogoja, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ugotoviti, ali se je lahko povprečni potrošnik, normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, na podlagi vseh upoštevnih dejavnikov, vključno z oglasi in podatki, ki jih je v okviru pogajanj o sklenitvi zavarovalne pogodbe predložila zavarovalnica, ter, splošneje, pogodbenega okvira ne le seznanil z razliko med pojmoma „popolna nezmožnost za delo“ v smislu zadevne pogodbe in

„trajna delna nezmožnost“ v smislu nacionalnega prava socialne varnosti, ampak tudi presodil zanj morebiti znatne ekonomske posledice omejitve jamstva, vključenega v zavarovanje, v skladu z zahtevami, ki so se oblikovale v sodni praksi, navedeni v točki 41 te sodbe.

48 V tem okviru je lahko pomembna tudi okoliščina, da je zadevna pogodba umeščena v širši pogodbeni okvir in je povezana s posojilnima pogodbama. Od potrošnika se namreč pri sklepanju povezanih pogodb ne more zahtevati enaka stopnja skrbnosti glede obsega tveganj, zajetih s to zavarovalno pogodbo, kot če bi ločeno sklenil to pogodbo in posojilni pogodbi.

49 Če bo predložitveno sodišče ugotovilo, da pogoj, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, ne pomeni izjeme, določene v členu 4(2) Direktive 93/13, je treba spomniti, da mora v skladu členom 5 te direktive v primeru nejasnosti besedila pogodbenega pogoja prevladati razlaga, ki je za potrošnika najugodnejša.

50 Zato je treba na vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da pomeni pogoj, določen v zavarovalni pogodbi in katerega namen je jamstvo za kritje obrokov, dolgovanih posojilodajalcu, v primeru popolne nezmožnosti za delo posojilojemalca, izjemo, določeno v tem členu, le če predložitveno sodišče ugotovi:

— prvič, da ta pogoj glede na naravo, splošno sistematiko in določbe pogodbenega okvira, v katerega je umeščen, ter glede na pravne in dejanske okoliščine opredeljuje glavni element navedenega okvira, ki kot tak določa njegove bistvene značilnosti,

— drugič, da je navedeni pogoj oblikovan jasno in razumljivo, torej da za potrošnika ni le slovnično razumljiv, ampak da sta v pogodbi tudi pregledno razložena mehanizem, v katerega spada zadevni pogoj, ter povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, tako da lahko ta potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne so ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj.

Stroški

51 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 4(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da pomeni pogoj, določen v zavarovalni pogodbi in katerega namen je jamstvo kritja obrokov, dolgovanih posojilodajalcu, v primeru popolne nezmožnosti za delo posojilojemalca, izjemo, določeno v tem členu, le če predložitveno sodišče ugotovi:

— prvič, da ta pogoj glede na naravo, splošno sistematiko in določbe pogodbenega okvira, v katerega je umeščen, ter glede na pravne in dejanske okoliščine opredeljuje glavni element navedenega okvira, ki kot tak določa njegove bistvene značilnosti, in

— drugič, da je navedeni pogoj oblikovan jasno in razumljivo, torej da za potrošnika ni le slovnično razumljiv, ampak da sta v pogodbi tudi pregledno razložena mehanizem, v katerega spada zadevni pogoj, ter povezava med tem mehanizmom in mehanizmom, določenim z drugimi pogoji, tako da lahko ta potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril presodi, kakšne so ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj.

Podpisi